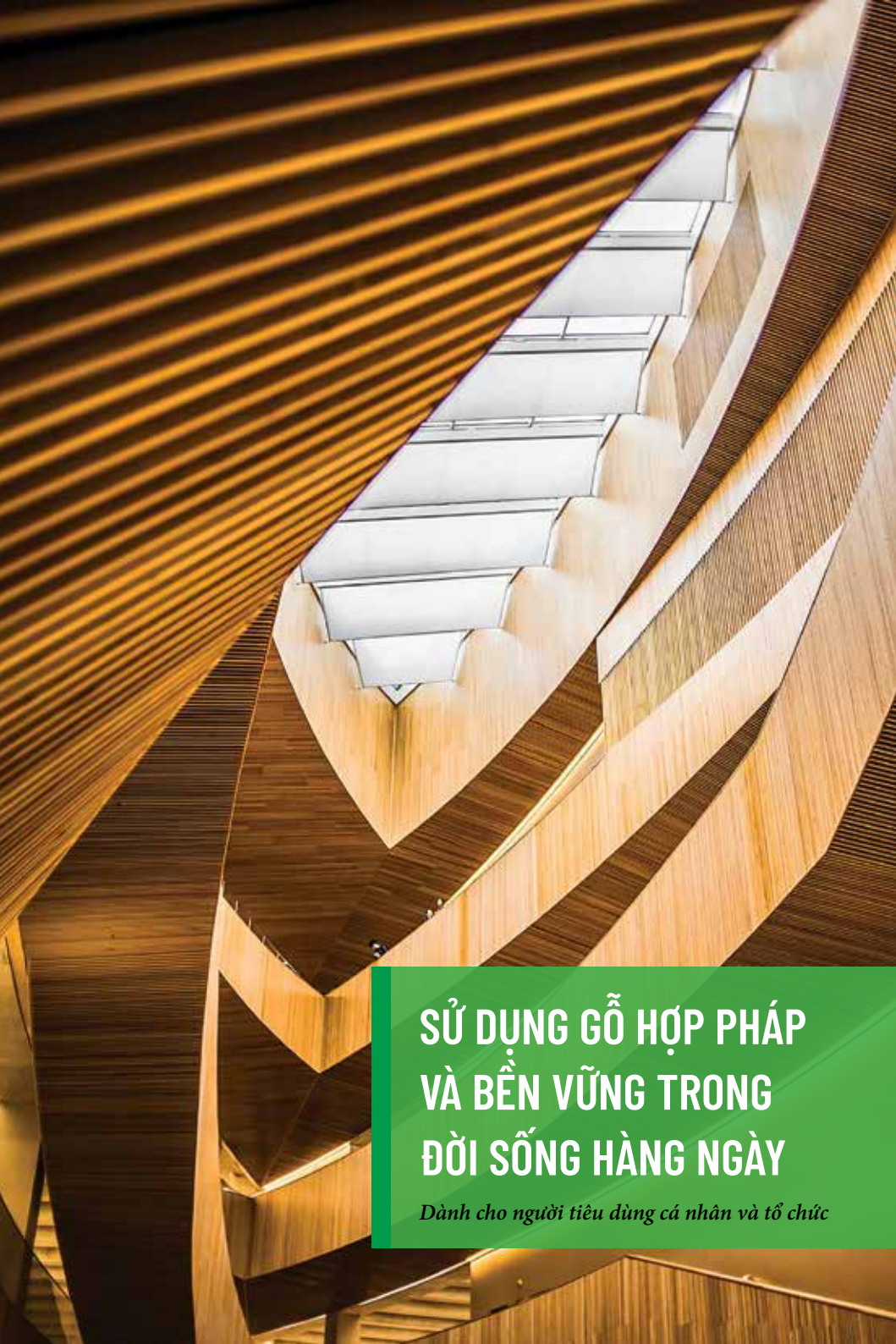

SỬ DỤNG GỖ HỢP PHÁP VÀ BỀN VỮNG TRONG ĐỜI SỐNG HÀNG NGÀY

Dành cho người tiêu dùng cá nhân và tổ chức

“Nội dung trong tài liệu này được biên soạn và phát hành với sự hỗ trợ tài chính của chương trình EU-FAO-FLEGT. Toàn bộ nội dung do Trung tâm Giáo dục và Phát triển chịu trách nhiệm và không phản ánh quan điểm của tổ chức Nông lương của Liên Hợp Quốc (FAO) hay Ủy ban Châu Âu (EC), Cơ quan Phát triển Quốc Tế Thụy Điển (SIDA) hay Cơ quan Phát triển Quốc tế Vương Quốc Anh (DFID).”

Thông tin chi tiết có thể xem thêm tại: <http://flegtvp.com/>

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

Sweden
Sverige

UKaid
from the British people

SỬ DỤNG GỖ HỢP PHÁP VÀ BỀN VỮNG TRONG ĐỜI SỐNG HÀNG NGÀY

Dành cho người tiêu dùng cá nhân và tổ chức

MỤC LỤC

Giới thiệu	10
Phần 1: Tại sao nên sử dụng gỗ hợp pháp?	12
1.1 Thế nào là gỗ hợp pháp?	13
1.2 Thế nào là gỗ bền vững?	16
1.3 Cách thức tránh rủi ro để không mua phải gỗ bất hợp pháp	21
Phần 2: Lợi ích của vật liệu gỗ	24
2.1. Lợi ích của vật liệu gỗ	24
2.2. Tại sao nên sử dụng gỗ bền vững	27
2.3. Lưu ý khi sử dụng vật liệu gỗ	28
2.4. Các dự án sử dụng gỗ rừng trồng, gỗ tái chế tại Việt Nam	30
Kết luận	42
Tài liệu tham khảo	44

GIỚI THIỆU

Nạn phá rừng gia tăng dẫn đến hàng loạt các tác động xấu với môi trường, mất rừng làm cho tình trạng biến đổi khí hậu, thiên tai và lũ lụt ngày càng nghiêm trọng. Điều này làm nhiều người tiêu dùng nghi ngờ liệu có nên sử dụng vật liệu gỗ trong đời sống hàng ngày? Câu trả lời là có, với điều kiện gỗ đó phải là gỗ hợp pháp. Quan niệm gỗ khan hiếm và dùng nhiều gỗ là tiếp tay cho phá rừng là không đúng vì trên thực tế, hiện nay nguồn cung gỗ trên thế giới lớn hơn cầu nhờ các chương trình trồng rừng đang được đẩy mạnh ở các quốc gia đặc biệt là các nước nhiệt đới. Vật liệu gỗ là vật liệu từ nguồn tài nguyên có thể tái tạo được, có thể giảm phát thải khí nhà kính, vì thế gỗ là loại vật liệu rất thân thiện với môi trường, với điều kiện gỗ đó phải là gỗ hợp pháp và được khai thác từ các khu rừng quản lý bền vững. Tài liệu này sẽ cung cấp những thông tin ngắn gọn và cơ bản nhất để giúp người tiêu dùng hiểu thêm về lợi ích của vật liệu gỗ, thế nào là gỗ hợp pháp và cách thức tránh rủi ro để không mua phải gỗ bất hợp pháp, giới thiệu một số loại gỗ rừng trồng ở Việt Nam có thể sử dụng trong kiến trúc, xây dựng và nội thất.

Tài liệu gồm hai phần.

Phần 1

Tại sao nên sử dụng gỗ hợp pháp: Phần này cung cấp thông tin về những yêu cầu đảm bảo gỗ hợp pháp, những quy định của pháp luật Việt Nam về gỗ hợp pháp và những cách thức tránh rủi ro mua phải gỗ bất hợp pháp. Phần này cũng đề cập đến gỗ bền vững, giới thiệu những loại chứng nhận gỗ bền vững phổ biến trên thế giới và Việt Nam.

Phần 2

Lợi ích của vật liệu gỗ: Phần này trả lời cho câu hỏi tại sao vật liệu gỗ bền vững lại mang lại lợi ích cho người sử dụng và thân thiện với môi trường. Phần này cũng đề cập đến một số nội dung người sử dụng cần lưu ý khi mua sắm, sử dụng sản phẩm gỗ, để đảm bảo sử dụng gỗ một cách bền vững nhất. Phần này cũng giới thiệu các công trình sử dụng vật liệu gỗ hợp pháp và bền vững ở Việt Nam.

TẠI SAO NÊN SỬ DỤNG GỠ HỢP PHÁP?

Khai thác gỗ bất hợp pháp là một trong những nguyên nhân dẫn đến mất rừng ở Việt Nam và nhiều nước trên thế giới. Nhằm ngăn chặn nạn khai thác gỗ bất hợp pháp, nhiều khu vực và quốc gia trên thế giới như Liên minh Châu Âu (EU) và các nước phát triển (Mỹ, Úc, Nhật Bản, Hàn Quốc) đã đưa ra nhiều chương trình và sáng kiến về tăng cường quản trị rừng, thực thi luật lâm nghiệp và thương mại lâm sản.

Việt Nam đã ký hiệp định đối tác tự nguyện (gọi tắt là VPA) về Thực thi luật lâm nghiệp, quản trị rừng và thương mại lâm sản (gọi tắt là FLEGT)¹ và ban hành Nghị định 102/2020/NĐ-CP quy định Hệ thống đảm bảo gỗ hợp pháp của Việt Nam (gọi tắt là VNTLAS) nhằm đảm bảo gỗ và sản phẩm gỗ được khai thác, nhập khẩu, vận chuyển, chế biến, tiêu thụ và xuất khẩu tại Việt Nam là hợp pháp.

¹ VPA-FLEGT là Hiệp định đối tác tự nguyện (Voluntary Partnership Agreement - VPA) về Thực thi luật lâm nghiệp, quản trị rừng và thương mại lâm sản (Forest Law Enforcement Government and Trade - FLEGT) được Chính phủ Việt Nam ký với Liên minh Châu Âu (EU) từ 16/10/2018 và có hiệu lực bắt đầu từ 01/6/2019.

1.1 Thế nào là gỗ hợp pháp?

Gỗ thế nào là hợp pháp?

Gỗ hợp pháp là gỗ, sản phẩm gỗ được khai thác, nhập khẩu, xử lý tịch thu, vận chuyển, mua bán, chế biến, xuất khẩu phù hợp với quy định của pháp luật Việt Nam, các quy định liên quan của Điều ước quốc tế mà Việt Nam là thành viên và pháp luật có liên quan của quốc gia nơi khai thác gỗ xuất khẩu vào Việt Nam.²

Nói cách khác, gỗ hợp pháp là sản phẩm gỗ đáp ứng đầy đủ các quy định pháp luật liên quan của Việt Nam trong toàn bộ chuỗi cung từ gỗ nguyên liệu tới thành phẩm cuối cùng đến tay người tiêu dùng. Riêng đối với sản phẩm gỗ nhập khẩu, phải tuân thủ cả quy định pháp luật của quốc gia nơi gỗ được khai thác.

Gỗ và sản phẩm gỗ phải tuân thủ những quy định về khai thác, vận chuyển, tiêu thụ, chế biến và xuất khẩu gỗ, sản phẩm gỗ mới được coi là hợp pháp (*Xem sơ đồ 1 dưới đây*).

² Điều 3 khoản 1, nghị định 102/2020/NĐ-CP ngày 01/9/2020 của Chính Phủ quy định về Hệ thống bảo đảm gỗ hợp pháp Việt Nam.

Sơ đồ 1: Những quy định về gỗ hợp pháp trong hành trình khai thác, vận chuyển, tiêu thụ, chế biến và xuất khẩu gỗ, sản phẩm gỗ

“Gỗ hợp pháp” được quy định ở đâu trong pháp luật Việt Nam?

Các quy định liên quan tới “gỗ hợp pháp” trong toàn bộ chuỗi cung ứng (bao gồm các quy định về tiêu chí, điều kiện, các bằng chứng chứng minh, các thủ tục xác minh, cơ quan có thẩm quyền...) được nêu trong các văn bản pháp luật dưới đây (sơ đồ 2).

Luật lâm nghiệp 2017

Gỗ hợp pháp là gỗ, sản phẩm gỗ được khai thác, mua bán, sản xuất phù hợp với quy định của pháp luật Việt Nam (Điều 2, khoản 18)

Nghị định 06/2019/NĐ-CP ngày 22/01/2019 của Chính Phủ về quản lý thực vật rừng, động vật rừng nguy cấp, quý, hiếm và thực thi Công ước về buôn bán quốc tế các loài động vật, thực vật hoang dã nguy cấp.

Nghị định này quy định Danh mục các loài thực vật rừng, động vật rừng nguy cấp, quý, hiếm; chế độ quản lý, bảo vệ, trình tự, thủ tục khai thác các loài thực vật rừng, động vật rừng nguy cấp, quý, hiếm; nuôi động vật rừng thông thường; thực thi Công ước về buôn bán quốc tế các loài động vật, thực vật hoang dã nguy cấp tại Việt Nam.

Nghị định 102/2020/NĐ-CP ngày 01/9/2020 của Chính Phủ quy định về Hệ thống bảo đảm gỗ hợp pháp Việt Nam.

Gỗ hợp pháp là gỗ, sản phẩm gỗ (sau đây viết tắt là gỗ) được khai thác, nhập khẩu, xử lý tịch thu, vận chuyển, mua bán, chế biến, xuất khẩu phù hợp với quy định của pháp luật Việt Nam, các quy định liên quan của Điều ước quốc tế mà Việt Nam là thành viên và pháp luật có liên quan của quốc gia nơi khai thác gỗ xuất khẩu vào Việt Nam (Điều 3, khoản 1).

Thông tư 27/2018/TT-BNNPTNT ngày 16/11/2018 của Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn quy định về Quản lý, truy xuất nguồn gốc lâm sản

Trong Thông tư này có quy định về các loại giấy tờ chứng minh nguồn gốc lâm sản hợp pháp, cụ thể tại Chương III, Mục I: Hồ sơ nguồn gốc lâm sản, đây là những tài liệu mà người mua có thể yêu cầu nơi bán cung cấp.

Quyết định 4832/QĐ-BNN-TCLN ngày 27/11/2020 của Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn công bố Danh mục các loại gỗ đã nhập khẩu vào Việt Nam và Danh sách vùng địa lý tích cực xuất khẩu gỗ vào Việt Nam.

Quyết định này gồm 2 phụ lục:

Phụ lục I. Danh mục các loại gỗ đã nhập khẩu vào Việt Nam.

Phụ lục II. Danh sách vùng địa lý tích cực xuất khẩu gỗ vào Việt Nam.

Sơ đồ 2. Hệ thống văn bản pháp luật quy định về gỗ hợp pháp

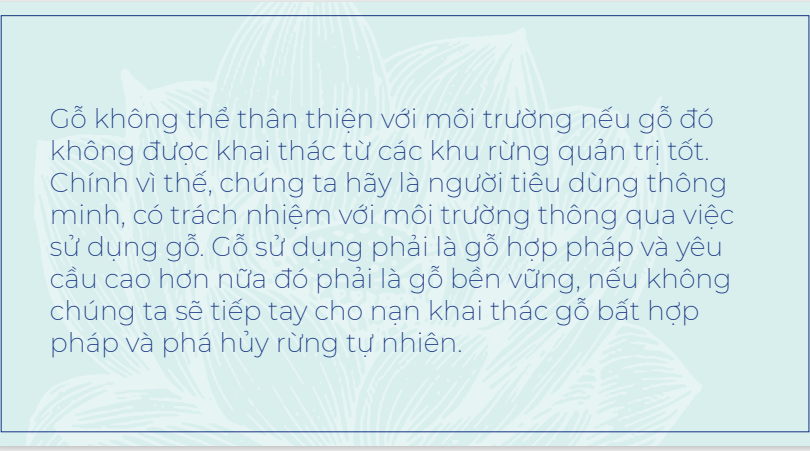
1.2 Thế nào là gỗ bền vững?

Gỗ bền vững là gỗ được khai thác từ các khu rừng được quản lý bền vững. “Quản lý rừng bền vững là một khái niệm mới nhằm mục đích duy trì và nâng cao giá trị kinh tế, xã hội và môi trường của tất cả các loại rừng, cho lợi ích hiện tại và các thế hệ tương lai”. Rừng quản lý bền vững được khai thác với điều kiện, việc khai thác không vượt quá tăng trưởng và bảo tồn được đa dạng sinh học, không ảnh hưởng đến hệ động thực vật tự nhiên của chính nó.

Gỗ hợp pháp là yêu cầu bắt buộc đối với các sản phẩm, vì gỗ đó cần tuân thủ các yêu cầu pháp luật của quốc gia, đây là yêu cầu tối thiểu. Nếu sản phẩm gỗ bạn sử dụng đã là gỗ hợp pháp, bạn có thể tiến tới sử dụng gỗ bền vững. Hiện tại, Việt Nam chưa có tem hay nhãn hợp pháp cho gỗ và sản phẩm gỗ, những loại gỗ có chứng nhận bền vững là một lựa chọn có trách nhiệm.

Gỗ là vật liệu duy nhất đủ nhiều và có thể tái sinh được để đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng về nhà ở, nội thất và đồ dùng tại Việt Nam. Vì thế so với các vật liệu khác, gỗ vẫn là lựa chọn tối ưu.

Nếu gỗ và sản phẩm gỗ sử dụng có nguồn gốc hợp pháp hay bền vững từ các nguồn rừng khác nhau thì toàn bộ hoạt động khai thác, chế biến sẽ ít ảnh hưởng tiêu cực đến môi trường. Và khi nhu cầu từ gỗ và sản phẩm gỗ trên ngày càng tăng sẽ thúc đẩy các doanh nghiệp và người dân trồng nhiều rừng hơn để đáp ứng và tận dụng mọi nơi để trồng và quản lý rừng theo hướng hợp pháp và bền vững.

Gỗ không thể thân thiện với môi trường nếu gỗ đó không được khai thác từ các khu rừng quản trị tốt. Chính vì thế, chúng ta hãy là người tiêu dùng thông minh, có trách nhiệm với môi trường thông qua việc sử dụng gỗ. Gỗ sử dụng phải là gỗ hợp pháp và yêu cầu cao hơn nữa đó phải là gỗ bền vững, nếu không chúng ta sẽ tiếp tay cho nạn khai thác gỗ bất hợp pháp và phá hủy rừng tự nhiên.

Một số chứng chỉ giúp bạn biết được gỗ/sản phẩm gỗ là bền vững:

Chứng nhận FSC ³	Chứng nhận PEFC ⁴	Hệ thống chứng chỉ rừng Việt Nam (VFCS) ⁵	Hệ thống trang trại Hoa Kỳ ATF ⁶	Hệ thống chứng chỉ gỗ Malaysia MTCC ⁷
				
Chứng nhận FSC là chứng nhận của Hội đồng quản trị rừng (Forest Stewardship Council). FSC cấp chứng chỉ quản lý rừng bền vững cho các chủ rừng và CoC cho các doanh nghiệp chế biến sản phẩm gỗ.	Chứng nhận tiêu chuẩn rừng PEFC là hệ thống chứng chỉ được thiết lập bởi PEFC (The Programme for the Endorsement of Forest Certification) nhằm thúc đẩy quản trị rừng và và để đảm bảo rằng gỗ và các sản phẩm từ rừng được sản xuất và tuân theo các tiêu chuẩn sinh thái, xã hội và đạo đức cao nhất.	Hệ thống chứng chỉ rừng Việt Nam VFCS được quản lý và cấp bởi Văn phòng chứng chỉ rừng thuộc Tổng Cục lâm nghiệp, Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn	Hệ thống rừng trang trại Hoa Kỳ (American Tree Farm System - ATF) là một chương trình thuộc Quỹ Rừng Hoa Kỳ và Rừng Gia đình.	Hệ thống chứng chỉ gỗ Malaysia được thiết lập bởi Hội đồng chứng chỉ gỗ Malaysia MTCC (Malaysian Timber Certification Council – MTCC) sử dụng cách tiếp cận từng phần để đối phó với những thách thức ngày càng phức tạp hơn trong quản lý rừng nhiệt đới.
Thành lập vào tháng 10 năm 1993. Đến nay chứng nhận được 228,375,913 ha 1,165 thành viên quốc tế ở 89 nước. Ở Việt Nam có khoảng 250 ngàn ha rừng và gần 1,000 doanh nghiệp được cấp chứng chỉ rừng và CoC của FSC.	Thành lập năm 1999. Trên 330 triệu Ha rừng đã được chứng nhận (815 triệu mẫu Anh) 75% rừng có chứng chỉ trên thế giới có chứng nhận PEFC.	Thành lập năm 2019. Tháng 11/2020, Hệ thống chứng chỉ rừng Việt Nam được PEFC công nhận. Hiện có 12,000 ha rừng trồng keo lai và cao su ở Việt Nam được cấp chứng chỉ VFCS.	Thành lập năm 1941. Có tới 91.000 hộ gia đình cam kết quản lý bền vững các khu rừng đầu nguồn nước và nơi cư trú của các loài động vật bởi lĩnh vực tư nhân. Cho đến nay khoảng 10,530,000 ha rừng đã được chứng nhận theo hệ thống này.	Thành lập năm 1998. MTCC đã được PEFC. MTCS chứng nhận được tổng cộng 5,272,734 ha rừng.

³ <https://fsc.org/en/facts-figures>

⁴ <https://pefc.org/discover-pefc/facts-and-figures>

⁵ <http://vfcs.vnforest.gov.vn/>

⁶ <https://www.treefarmssystem.org/celebrate-75>

⁷ https://mtcc.com.my/wp-content/uploads/2021/07/MTCC_040_21_Corporate-Brochure_V4.pdf

1.3 Cách thức tránh rủi ro để không mua phải gỗ bất hợp pháp

Hiện nay, sản phẩm gỗ của Việt Nam chưa dán nhãn gỗ hợp pháp vì thế bạn cần lưu ý những điểm sau để tránh mua phải gỗ bất hợp pháp.

1.3.1. Kiểm tra kỹ các yếu tố về nguồn gốc, xuất xứ trong khi mua sắm để đảm bảo gỗ/sản phẩm gỗ mình mua là hợp pháp

- Loại gỗ: Nếu sản phẩm được sản xuất, chế biến từ các loài nằm trong danh mục cấm khai thác, ví dụ như gỗ gụ, trắc, hương ... có khả năng cao là gỗ bất hợp pháp vì đây là những loài gỗ được khai thác từ rừng tự nhiên mà Chính phủ Việt Nam đã cấm khai thác từ năm 2004. Các loại gỗ rừng trồng như gỗ thông, keo, sồi, tần bì thì bạn có thể yên tâm hơn.
- Xuất xứ/nguồn gốc: Gỗ không có nguồn gốc xuất xứ từ các khu rừng được quản lý bền vững thì gỗ đó có thể vi phạm quy định cấm hoặc hạn chế khai thác. Ví dụ, một số nước/khu vực có tình trạng pháp luật và/hoặc thực thi pháp luật về quản trị rừng lỏng lẻo, và có số lượng lớn các loại gỗ thuộc diện cấm khai thác hay cấm xuất khẩu, đặc biệt là gỗ cứng nhiệt đới đang lưu thông. Nếu mua gỗ/sản phẩm gỗ nhập khẩu nên lựa chọn sản phẩm gỗ từ các vùng địa lý tích cực, hoặc gỗ từ rừng trồng có chứng chỉ FSC, hay có chứng chỉ rừng được quản lý bền vững khác. Xem danh mục các vùng địa lý tích cực xuất khẩu vào Việt Nam [tại đây](#).

1.3.2. Từ chối các sản phẩm gỗ không hợp pháp

Gỗ thuộc các loài rủi ro cao hoặc từ các khu vực địa lý hay quốc gia rủi ro cao không phải lúc nào cũng là gỗ bất hợp pháp. Ví dụ gỗ rừng tự nhiên trong nước nhưng được khai thác tận thu, tận dụng, thu gom theo đúng quy định, gỗ quý hiếm nhưng được khai thác trước thời điểm có quy định cấm/hạn chế khai thác, gỗ từ nguồn rủi ro cao nhưng có bằng chứng khai thác, vận chuyển, chế biến hợp pháp thì đó vẫn là gỗ hợp pháp. Mặc dù vậy, đối với gỗ thuộc các trường hợp dưới đây, có nguy cơ rất cao là gỗ bất hợp pháp, cần hạn chế mua sắm, ví dụ:

- Gỗ thuộc các loài ghi trong Phụ lục của Công ước về buôn bán quốc tế các loài động vật, thực vật hoang dã nguy cấp – (gọi tắt là gỗ nhóm 1 nhóm 2); hoặc

- Gỗ có nguy cơ bị đe dọa tuyệt chủng tại quốc gia khai thác hoặc buôn bán trái phép; hoặc
- Gỗ thuộc chủng loại gỗ lần đầu nhập khẩu vào Việt Nam, có nghĩa là gỗ không nằm trong Danh sách loại gỗ đã từng nhập khẩu vào Việt Nam do Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn công bố từng thời kỳ⁸.

Xem danh mục các loài gỗ rủi ro cao cần tránh mua sắm và sử dụng [tại đây](#).

1.3.3. Ưu tiên mua gỗ từ rừng trồng trong nước

Gỗ rừng trồng trong nước là loại gỗ ít rủi ro, nguồn cung phong phú, tính chất đa dạng và có thể đáp ứng phần lớn các yêu cầu kỹ thuật khác nhau của nhiều loại sản phẩm gỗ. Hơn nữa, tiêu thụ sản phẩm từ gỗ rừng trồng trong nước, được sản xuất bởi các doanh nghiệp nội địa là cách thức hiệu quả về kinh tế từ nhiều góc độ:

- Thúc đẩy hoạt động trồng rừng, mang lại thu nhập ổn định cho nhiều nhóm dân cư sống phụ thuộc vào trồng rừng, đặc biệt là dân cư ở vùng sâu, vùng xa;
- Thúc đẩy hoạt động sản xuất kinh doanh ngành chế biến gỗ, qua đó tạo điều kiện cho doanh nghiệp chế biến gỗ nội địa phát triển, góp phần giải quyết việc làm và thu nhập của người lao động trong ngành;
- Góp phần hạn chế các rủi ro trong quan hệ thương mại quốc tế phát sinh từ việc nhập khẩu gỗ từ các khu vực có nguy cơ cao về gỗ bất hợp pháp;
- Quá trình khai thác, vận chuyển gỗ trong nước sẽ phát thải ít khí nhà kính và chi phí sẽ thấp hơn so với gỗ khai thác, vận chuyển từ nước ngoài.
- Sử dụng gỗ và sản phẩm gỗ từ rừng trồng sẽ góp phần giảm áp lực về nhu cầu gỗ của xã hội đối với rừng tự nhiên.

Tham khảo đặc điểm và công dụng của một số loài gỗ rừng trồng của Việt Nam [tại đây](#).

⁸ Tại thời điểm xuất bản tài liệu này, Danh mục này được ban hành theo Quyết định số 4832/QĐ-BNN-TCLN ngày 27/11/2020 của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn về công bố Danh mục các loại gỗ đã nhập khẩu vào Việt Nam và Danh sách vùng địa lý tích cực xuất khẩu gỗ vào Việt Nam.

1.3.4. Ưu tiên mua sắm những sản phẩm có tem hoặc nhãn dán nêu rõ loài gỗ, xuất xứ, công ty sản xuất hoặc có chứng chỉ bền vững

Nên mua gỗ, sản phẩm gỗ có tem hoặc nhãn dán ghi rõ thông tin, xuất xứ sản phẩm, công ty sản xuất.

Nên mua gỗ, sản phẩm gỗ có chứng chỉ bền vững: Các chứng chỉ bền vững được thế giới công nhận hiện nay gồm: FSC, PEFC, SFI, ATFS và MTCC. Trong đó FSC là chứng chỉ được đánh giá có độ tin cậy cao nhất.

Nên mua gỗ ở đâu?

Khi bạn có nhu cầu mua gỗ hãy tham khảo trên internet hoặc tham khảo từ bạn bè, người thân về các cửa hàng/doanh nghiệp uy tín có thể đảm bảo nguồn gốc hợp pháp. Những doanh nghiệp cam kết sử dụng 100% gỗ rừng trồng, gỗ từ rừng tái sinh, gỗ có giấy chứng nhận bền vững là những doanh nghiệp bạn có thể tin tưởng.

Ngoài ra, nếu bạn đại diện một tổ chức, doanh nghiệp, hay chủ đầu tư đi mua gỗ hoặc sản phẩm gỗ với số lượng lớn thì bạn có thể yêu cầu đơn vị bán hàng cung cấp các loại giấy tờ chứng minh gỗ đó là hợp pháp. Các giấy tờ chứng minh nguồn gốc hợp pháp đó là:

- Đối với gỗ có nguồn gốc trong nước: Bạn có thể yêu cầu đại lý/siêu thị/cửa hàng cung cấp bảng kê lâm sản (Theo mẫu 01 – Bảng kê lâm sản áp dụng đối với gỗ tròn, gỗ xẻ và mẫu 02 – Bảng kê lâm sản áp dụng đối với sản phẩm gỗ, các bảng mẫu này nằm trong phần Phụ lục ban hành kèm theo Thông tư số 27/2018/TT-BNNPTNT ngày 16/11/2018 của Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn về quản lý, truy xuất nguồn gốc lâm sản).
- Đối với gỗ có nguồn gốc nhập khẩu: Bạn có thể yêu cầu đại lý/siêu thị/cửa hàng cung cấp bảng kê gỗ/sản phẩm phẩm gỗ nhập khẩu (Theo mẫu 01 – Bảng kê gỗ nhập khẩu, mẫu 02 – Bảng kê sản phẩm gỗ nhập khẩu và mẫu 03 - Bảng kê khai nguồn gốc gỗ nhập khẩu có xác nhận của cơ quan Hải quan cửa khẩu nơi thông quan, các bảng mẫu này nằm trong phần Phụ lục ban hành kèm theo Nghị định số 102/2020/NĐ-CP ngày 01/9/2020 của Chính phủ về quy định Hệ thống bảo đảm gỗ hợp pháp Việt Nam).

PHẦN 02

LỢI ÍCH CỦA VẬT LIỆU GỖ

Vật liệu gỗ luôn gắn kết với kiến trúc, xây dựng và nội thất từ xa xưa vì tính thẩm mỹ cao và vẻ đẹp tự nhiên của nó. Với công nghệ hiện đại và phát triển ngày nay, gỗ được xử lý để có công năng tương đương như bê tông nhưng lại là vật liệu xanh, bền vững, và thân thiện hơn với môi trường. Nghiên cứu năm 2014 của tạp chí Lâm Nghiệp Bền Vững (Journal of Sustainable Forestry) đã chỉ ra, lượng cung gỗ bền vững có đủ để đáp ứng nhu cầu về xây dựng cơ sở hạ tầng, cầu đường, và các toà nhà trên toàn cầu. Nếu một phần của các cơ sở hạ tầng này được làm từ gỗ thì có thể giảm 14-31% lượng khí thải CO₂ hàng năm và giảm 12-19% lượng tiêu thụ nhiên liệu hoá thạch (FF)⁹.

2.1. Lợi ích của vật liệu gỗ

Nhiều nghiên cứu đã chỉ ra lợi ích về môi trường của vật liệu gỗ dùng trong xây dựng, kiến trúc, nội thất:

⁹ Chadwick Dearing Oliuver, Carbon, Fossil Fuel, and Biodiversity Mitigation With Wood and Forests, xuất bản online 28/03/2014

- Giảm đáng kể lượng khí thải gây hiệu ứng nhà kính do các hoạt động xây dựng gây ra, vì bản thân vật liệu gỗ vẫn lưu trữ carbon sau khi được đưa vào sử dụng.
- Giảm chất thải phế thải, giảm ô nhiễm và chi phí liên quan đến xây dựng.

Bên cạnh đó vật liệu gỗ cũng có những lợi ích sau:

Có thể tái tạo

Gỗ là một vật liệu tái tạo tự nhiên, chỉ cần trồng, chăm sóc đúng cách và dùng máy móc đơn giản để khai thác và chế biến là có được sản phẩm theo yêu cầu. Thậm chí khi không còn được tái sử dụng thì gỗ vẫn có thể tạo ra năng lượng thông qua quá trình đốt cháy, gỗ trở thành nhiên liệu sinh học thay thế nhiên liệu hóa thạch. Trong khi các nguyên liệu thô như bê tông, gạch, thép và nhựa chỉ có một vòng sinh thái duy nhất.

Cách nhiệt tốt

Gỗ là vật liệu có đặc tính cách nhiệt tự nhiên. Một tòa nhà bằng gỗ bền vững cách nhiệt tốt hơn một tòa nhà bằng gạch, bê tông. Một ngôi nhà được cách nhiệt tốt sẽ cần ít năng lượng hơn để làm nóng hoặc làm mát, điều này đồng nghĩa với việc sử dụng ít nhiên liệu hóa thạch hơn. Đây là một hoạt động giảm phát thải carbon gián tiếp.

Xây dựng nhanh và đơn giản

Các tòa nhà có khung gỗ được dựng lên nhanh hơn nhiều so với các tòa nhà bằng gạch hoặc đá. Thời gian xây dựng nhanh hơn rõ ràng tiết kiệm thời gian và tiền bạc. Xây dựng bằng vật liệu gỗ bền vững cũng là một kỹ năng không đòi hỏi tay nghề cao và tiền công rẻ hơn.

Tính thẩm mỹ cao

Gỗ là một vật liệu đẹp mắt, duyên dáng, thô sơ, mộc mạc rất riêng. Gỗ có vân đẹp, màu sắc và hình dạng vân tùy thuộc vào các loại gỗ khác nhau. Những đồ dùng nội thất bằng gỗ sẽ trở thành điểm nhấn cho các không gian trong nhà. Gỗ là một vật liệu từ thiên nhiên, những tòa nhà bằng gỗ rất hài hòa với cảnh quan thiên nhiên, đặc biệt là ở các khu vực nông thôn.

Bền và dễ bảo trì

Gỗ bền vững là một vật liệu có độ bền cao. Các công trình kiến trúc được xây dựng tốt bằng gỗ có thể tồn tại nhiều thế kỷ, ví dụ như khung gỗ của rất nhiều tòa nhà Tudor¹⁰. Gỗ dễ dàng thay thế và bảo trì với chi phí thấp khi so sánh với các loại vật liệu khác. Khi gỗ cháy thì có thể dự đoán được hướng, thời gian cháy dễ dàng hơn so với thép, bê tông từ đó đưa ra các phương án cứu hỏa sớm và phù hợp. Ngay cả khi cháy, kết cấu của gỗ vẫn khó bị sụp đổ hoàn toàn nếu so sánh với vật liệu thép hoặc bê tông.

Tạo môi trường sống tốt cho sức khỏe thể chất, tâm thần

Gỗ thuộc hành mộc, là một trong năm yếu tố tạo nên trái đất, tạo sự yên tĩnh thư thái. Gỗ luôn mang đến cho người sử dụng cảm giác vô cùng ấm áp, giúp con người cảm thấy bình yên như được hòa mình vào thiên nhiên, giảm căng thẳng mệt mỏi. Với đặc tính cách nhiệt tốt, thông gió, và hấp thụ CO₂ tốt ngay cả khi đã sản xuất thành sản phẩm gỗ, vật liệu gỗ sẽ tốt cho sức khỏe người sử dụng.

Rất đa năng và linh hoạt khi sử dụng

Bên cạnh tính chất đẹp tự nhiên, gỗ cũng rất đa năng, mỗi một loài cây khác nhau tạo ra các loại gỗ với chất lượng, cấu trúc và chức năng khác nhau. Gỗ là vật liệu có thể sử dụng trong mọi công đoạn của xây dựng, kiến trúc từ khung kết cấu đến sàn nhà, mái lợp, tấm ốp bên ngoài và từ hoàn thiện trang trí đến đồ nội ngoại thất. Gỗ có thể sử dụng được ở những không gian có nhiều kiểu hình dạng và phong cách khác nhau, cả hiện đại lẫn truyền thống.

Giá cạnh tranh

Trong tương lai, giá thành gỗ và sản phẩm gỗ có thể cạnh tranh với các vật liệu khác do Chính phủ các nước khuyến khích sử dụng gỗ rừng trồng nên miễn/giảm thuế, trong khi tăng thuế các vật liệu không thân thiện với môi trường khác. Khi cầu tăng thì các DN, người dân sẽ tăng đầu tư trồng rừng bền vững, khi đó giá thành sẽ giảm. Trong khi các loại vật liệu khác, do không tái tạo được nên ngày càng khan hiếm, chi phí khai thác có thể ngày càng cao. Hơn nữa, công nghệ gỗ ngày càng hiện đại, gỗ từ cây nhỏ có thể được chế biến thành gỗ có chất lượng cao, giá thành có thể thấp hơn do thời gian trồng rừng ngắn.

¹⁰ Phong cách kiến trúc Tudor là sự phát triển cuối cùng của kiến trúc thời Trung cổ ở Anh (từ năm 1485 đến năm 1603). Ra đời trong thời kỳ Tudor. Đồng thời trong đó cũng có sự pha trộn của kiến trúc Phục Hưng vào những năm 1500.

2.2. Tại sao nên sử dụng gỗ bền vững¹¹

Gỗ bền vững hấp thụ và lưu trữ carbon tốt

Tại các khu rừng được quản lý bền vững, số lượng cây mới được trồng luôn cân bằng hoặc lớn hơn số cây được khai thác. Nếu cây được khai thác đúng quy trình quản lý bền vững, sau khi chặt hạ, lượng CO₂ vẫn tích trữ trong thân cây. Mỗi mét khối gỗ lưu trữ được khoảng 1 tấn CO₂. Cây hấp thụ CO₂ nhanh khi chúng đang trong giai đoạn phát triển, và hấp thụ chậm hơn khi chúng già đi. Nếu cây già không được khai thác, chúng sẽ chết đi tạo thành thảm mục, quá trình này sẽ phát thải lượng CO₂ lớn hơn lượng CO₂ mà nó hấp thụ trong quá trình sinh trưởng. Do đó, một khu rừng được quản lý bền vững, cây mới được trồng thay thế cây được khai thác đúng độ tuổi, những khu rừng đó sẽ trở thành kho lưu trữ CO₂ thậm chí còn tốt hơn một khu rừng nguyên vẹn không khai thác gì¹².

Tiêu tốn ít năng lượng hơn

Gỗ bền vững tốn ít năng lượng khai thác và chế biến hơn so với các vật liệu khác cũng như so với gỗ khai thác từ các khu rừng không được quản lý bền vững. Gỗ bền vững thường là gỗ được khai thác đúng tuổi, đúng kích thước nên có chất lượng tốt hơn, độ đồng đều cao, tốn ít công đoạn sơ chế và xử lý hơn. Quá trình chế biến cũng thải ra ít khí SO₂, CO₂, VOCs¹³ hơn các vật liệu cạnh tranh khác. Sản xuất các sản phẩm từ gỗ không đòi hỏi nhiều năng lượng từ những nguyên liệu khác mà có thể sử dụng chính gỗ để tạo ra năng lượng.

Bền vững, tiết kiệm và ít ảnh hưởng tới môi trường hơn các vật liệu khác

Theo một báo cáo năm 2013 của Công ty tư vấn Ecofys, sắt và thép chiếm gần 5% khí thải nhà kính toàn cầu, và các nguyên vật liệu khác trong quá trình xây dựng như bê tông chiếm 6%. Nói cách khác, các công trình xây dựng bằng bê tông cốt thép cũng góp phần vào biến đổi khí hậu như khí thải từ xe cộ chạy trên đường phố.

Michael Green, một kiến trúc sư ủng hộ trào lưu xây nhà bằng gỗ, đưa ra bài toán: nếu xây 1 tòa nhà 20 tầng bằng gỗ thay vì bằng xi măng và bê tông, lượng

¹¹ <http://www.koruararchitects.co.uk/choose-sustainable-timber/>

¹² <http://www.koruararchitects.co.uk/choose-sustainable-timber/>

¹³ VOCs: Volatile organic compounds - các hạt bụi và các chất hữu cơ dễ bay hơi.

khí thải giảm được sẽ là 4.300 tấn, tương đương với việc giảm được 900 chiếc xe hơi ra khỏi đường phố mỗi năm. Xây dựng các công trình bằng gỗ cũng bền vững, tiết kiệm và ít ảnh hưởng đến môi trường hơn so với bê tông cốt thép.

Một nhóm nghiên cứu tại đại học Washington (University of Washington) so sánh toà nhà thương mại cao vừa thiết kế, sử dụng các tấm gỗ CLT lắp ghép với một toà nhà bê tông với các chức năng tương tự. Kết quả: Toà bằng gỗ CLT có tiềm năng giảm 26.5% sự nóng lên của khí hậu toàn cầu.¹⁴

Ai cũng biết công cụ loại trừ khí CO₂ phổ biến và hiệu quả nhất, lại luôn sẵn có, chính là cây cối. Theo trang Inhabitat, nếu được xây dựng, cấu trúc gỗ của dự án Tháp Oakwood (Oakwood Tower) ở thủ đô London có thể hấp thu 50.000 tấn khí carbon mỗi năm, tương đương với lượng khí do 5.000 người thải ra trong một năm.

2.3. Lưu ý khi sử dụng vật liệu gỗ

Khi có nhu cầu mua sắm gỗ/sản phẩm gỗ bạn hãy xem xét các yếu tố dưới đây để mua được gỗ/sản phẩm gỗ hợp pháp và tiết kiệm cho ví tiền của bạn!

Cần nhắc kỹ nhu cầu, mục đích, cách thức sử dụng hợp lý các sản phẩm gỗ trước khi mua mới, thay thế hoặc thải bỏ

- **Sửa chữa, tái chế:** Khi các sản phẩm bị hỏng, bạn đừng vội bỏ đi, hãy thử sửa chữa hoặc xem xét sử dụng sản phẩm cũ vào mục đích khác.
- **Suy nghĩ lại:** Khi định mua sản phẩm mới, bạn có thể tự hỏi: Thực sự mình có cần sản phẩm mới này không? Nếu bạn là nhà thiết kế, thì hãy tự hỏi, liệu mình có thể làm ra một thiết kế mới sử dụng ít năng lượng hơn và tốn ít chi phí sản xuất hơn không? Nếu bạn là tín đồ của gỗ cứng nhiệt đới, hãy xem xét sử dụng những loại gỗ thay thế, giảm nguy cơ nhập khẩu gỗ bất hợp pháp. Xem danh sách các loại gỗ cứng Hoa Kỳ thay thế gỗ cứng nhiệt đới [tại đây](#).

¹⁴ <https://www.vox.com/energy-and-environment/2020/1/15/21058051/climate-change-building-materials-mass-timber-cross-laminated-clt>

Gỗ cần được tái sử dụng

Nếu gỗ có nguồn gốc bền vững, sử dụng gỗ có thể có tác động tốt với môi trường, vì cây hấp thụ CO₂ qua quá trình quang hợp và chuyển hóa thành chất carbon, vì thế loại bỏ khí độc này ra khỏi bầu không khí. Hiện tượng này được gọi là hấp thụ (sequestration) và có thể làm hoà với năng lượng cần để chế biến và vận chuyển các sản phẩm gỗ. Vì thế, gỗ được coi là một chất liệu carbon âm (giảm carbon). Tuy nhiên, lượng carbon được hấp thụ (sequestered) sẽ được thả ra ở cuối đời của sản phẩm gỗ, trừ khi nó được tái sử dụng hoặc tái chế thành sản phẩm mới¹⁵. Chính vì thế, không nên vứt bỏ gỗ/sản phẩm gỗ ra môi trường vì quá trình phân hủy gỗ sẽ phát sinh lượng khí thải rất lớn.

Khí thải trong một chu kì vòng đời của một toà nhà có khung CLT (không bao gồm quá trình trữ carbon) thấp hơn 30-50% so với một toà nhà bê tông có diện tích tương đương với điều kiện 100% chắc chắn gỗ không bị vứt bỏ khi công trình không sử dụng nữa. Nếu gỗ bị mang đến bãi phế thải vứt, kết quả phân tích cho thấy tổng lượng thải của một toà nhà khung CLT khi bị phân hủy sẽ vượt tổng lượng thải của một toà nhà khung bê tông. Khi gỗ phân hủy sẽ thải ra ít nhất 60% lượng carbon nó từng trữ ra không khí dưới dạng khí methane. Khí này thậm chí còn hại hơn gấp 25 lần CO₂ trên phương diện tác động lên sự nóng lên toàn cầu.

→ Đây cũng là những yếu tố cần lưu ý khi sử dụng vật liệu gỗ để bảo đảm rằng chúng sẽ không gây ra các vấn nạn cho các thế hệ tương lai.

Bán lại hoặc cho đi: “Rác của người này là tài nguyên của người khác”. Nếu sản phẩm của bạn còn đủ tốt thì có thể cho hay bán lại cho những người quan tâm hoặc bán cho các cửa hàng chuyên buôn bán đồ cũ.

¹⁵ architects.co.uk/choose-sustainable-timber/

2.4. Các dự án sử dụng gỗ rừng trồng, gỗ tái chế tại Việt Nam

Gỗ rừng trồng là loại gỗ ít rủi ro, nguồn cung phong phú, loài đa dạng và có thể đáp ứng phần lớn các yêu cầu kỹ thuật khác nhau của nhiều loại sản phẩm gỗ trong xây dựng, kiến trúc và nội thất. Hơn nữa, thúc đẩy tiêu thụ sản phẩm từ gỗ rừng trồng trong nước sẽ thúc đẩy hoạt động trồng rừng, mang lại thu nhập ổn định cho nhiều nhóm dân cư sống phụ thuộc vào trồng rừng, đặc biệt là ở vùng sâu, vùng xa.

Trong ngành xây dựng và kiến trúc, gỗ thường được dùng với 3 mục đích:

- Trùng tu di sản kiến trúc (thay thế những cấu kiện gỗ đã bị hư hỏng);
- Xây dựng mới (tạo dựng bộ khung và lớp vỏ bao che cho công trình);
- Trang trí nội thất bằng những sản phẩm gỗ.

Ngày nay với kỹ thuật gia công chế biến hiện đại người ta có thể khắc phục được những nhược điểm của gỗ, sử dụng gỗ một cách có hiệu quả hơn như: sơn gỗ, ngâm tẩm gỗ, chế biến gỗ dán, tẩm bảo và sợi gỗ ép. Dưới đây là một số dự án, sản phẩm sử dụng gỗ rừng trồng (cả nhập khẩu và trong nước), gỗ tái sinh, gỗ tái chế tại Việt Nam.

Dự án: Teak House (Vĩnh Phúc)

Nhà thầu Gỗ & Nội thất: 282 Design

Nhà thầu xây dựng: Best Design

Vật liệu: gỗ, bê tông, sắt thép. Gỗ là vật liệu chủ yếu được sử dụng cho tất cả các chi tiết từ trần, tường ốp trong và ngoài nhà, sàn và nội thất.

Các chi tiết liên quan đến gỗ trong ngôi nhà được sử dụng nguyên liệu Teak từ rừng trồng, không sử dụng gỗ nguyên miếng (solid wood) mà sử dụng kỹ thuật tận dụng, ghép mảnh bằng công nghệ cao, vừa góp phần gìn giữ, bảo tồn, tái tạo rừng trồng, cũng đồng thời tránh lãng phí trong cách dụng gỗ theo tư duy chế tác truyền thống. Thêm vào đó, gỗ được xử lý bằng một loại dầu thực vật xuất xứ Đức, giúp bảo vệ gỗ, thân thiện và an toàn sử dụng.

Nguồn tham khảo bài và ảnh: 282design.com

Dự án: Lam café (Khánh Hòa)
Thiết kế và thi công: A21 Studio
Vật liệu: gỗ keo, dừa

Nguyên liệu chính tạo nên công trình chính là những thanh gỗ keo được ghép lại cùng nhau, kết hợp với mái che ba lớp được tết từ lá dừa tạo nên kiến trúc mộc mạc, giản dị nhưng lại mở ra không gian thoáng đãng, linh hoạt. Vật liệu sử dụng cho công trình được lấy từ địa phương, xuất phát từ ý tưởng muốn tận dụng gỗ tái chế của chủ sở hữu.

Nguồn tham khảo bài và ảnh: A21studio.com.vn

Dự án: An Lâm Retreats (Khánh Hòa)

Thiết kế và thi công: Trần Đức Homes

Vật liệu: phần lớn là gỗ thông nhập khẩu từ New Zealand

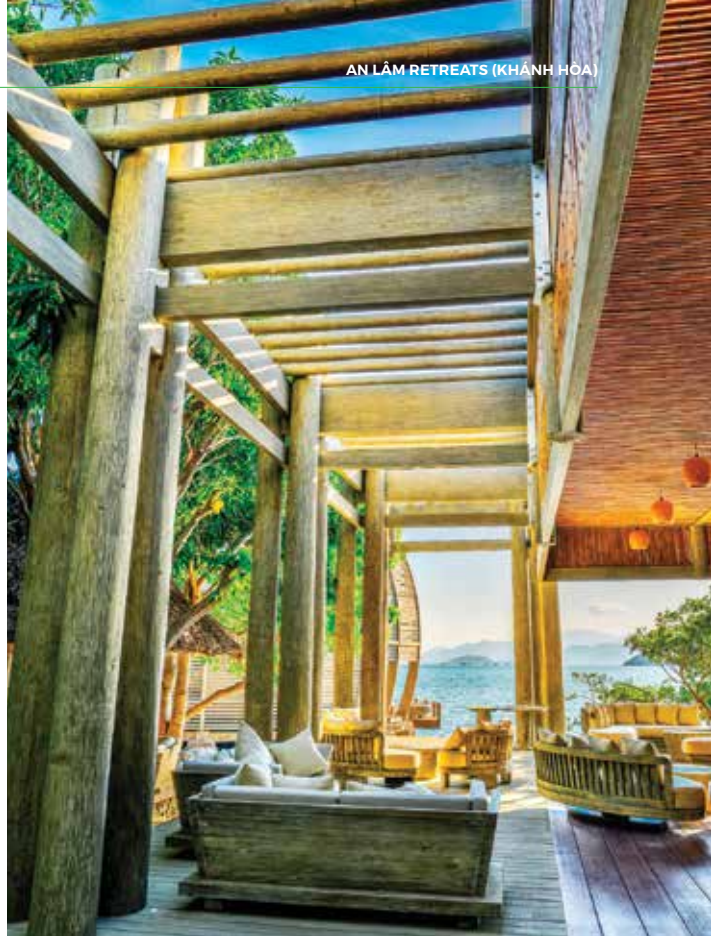
Khu nghỉ dưỡng gồm hai tổ hợp là Nhà hàng Hoa Sen và Nhà đa năng. Cả hai tổ hợp này đều được xây dựng chủ yếu từ vật liệu gỗ.

Gỗ của công ty Trần Đức Homes sử dụng đều có nguồn gốc từ rừng tái sinh, được quy hoạch và cấp giấy chứng nhận FSC của Mỹ, Châu Âu và New Zealand.

Giải pháp xây dựng của công trình này có tên là cấu kiện gỗ Glulam có nghĩa là các thanh gỗ được dát mỏng, gắn kết với nhau, hình thành nên một cấu kiện rắn chắc. Các cấu kiện gỗ ghép mang tính linh hoạt, bền vững cao có thể thay thế hoàn toàn sắt thép hay bê tông trong bất kỳ công trình nào, đảm bảo không cong vênh, nứt mẻ. Không những thế, gỗ ghép có trọng lượng nhẹ nhưng khả năng chịu lực cao; đặc biệt đáp ứng được mọi hình dáng, chiều dài và kích thước bất kỳ theo yêu cầu của thiết kế. Sản phẩm này đặc biệt phù hợp với các môi trường có thời tiết nóng, độ ẩm cao.

Nguồn tham khảo bài và ảnh: tranduchomes.com

Kết luận

Nếu sắt thép lên ngôi ở thế kỷ 19 và thế kỷ 20 là thời của bê tông cốt thép, thì vật liệu định hình thế kỷ 21 là gỗ. Với những ưu điểm nổi trội so với các vật liệu khác, gỗ cho chúng ta cảm giác gần gũi, thân thuộc với thiên nhiên, vẻ đẹp sang trọng, có độ bền và sử dụng lâu dài nên giới kiến trúc trên thế giới đang thúc đẩy một khuynh hướng mới: “thời của gỗ” với những tòa nhà chọc trời đã và đang được xây dựng hoàn toàn bằng gỗ trên thế giới. Vì vậy, sử dụng vật liệu gỗ trong kiến trúc, xây dựng và thiết kế nội thất là một xu hướng tất yếu của thế kỷ 21.

Dân số Việt Nam và thế giới ngày một tăng lên, kéo theo nhu cầu nhà ở, cơ sở hạ tầng cũng ngày càng tăng. Nếu tất cả nhà đô thị đều xây bằng thép và bê tông, quá trình biến đổi khí hậu sẽ diễn ra nhanh hơn. Chính vì thế, thế giới cần một giải pháp thay thế bền vững hơn. Và gỗ là vật liệu duy nhất đủ nhiều và có thể tái sinh được để đáp ứng nhu cầu này. Nếu nhu cầu từ gỗ và sản phẩm gỗ tăng sẽ buộc chúng ta phải trồng nhiều rừng hơn để đáp ứng và tận dụng mọi nơi để trồng và quản lý rừng theo hướng hợp pháp và bền vững. Và vật liệu gỗ cần được tái sử dụng, nếu sử dụng gỗ trong các công trình thì cần đảm bảo chắc chắn gỗ không bị vứt bỏ khi công trình không sử dụng nữa.

Điều quan trọng là người tiêu dùng cần đảm bảo gỗ được sử dụng là gỗ hợp pháp và được khai thác từ các khu rừng được quản lý bền vững để góp phần bảo vệ môi trường và gìn giữ diện tích rừng tự nhiên còn sót lại.

Tài Liệu tham khảo

Các quy định pháp luật Việt Nam

1. Luật lâm nghiệp 2017.
2. Nghị định 06/2019/NĐ-CP ngày 22/01/2019 của Chính Phủ quy định về quản lý thực vật rừng, động vật rừng nguy cấp, quý, hiếm và thực thi Công ước về buôn bán quốc tế các loài động vật, thực vật hoang dã nguy cấp.
3. Nghị định 102/2020/NĐ-CP ngày 01/9/2020 của Chính Phủ quy định về Hệ thống bảo đảm gỗ hợp pháp Việt Nam.
4. Quyết định 4832/QĐ-BNN-TCLN ngày 27/11/2020 của Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn công bố Danh mục các loại gỗ đã nhập khẩu vào Việt Nam và Danh sách vùng địa lý tích cực xuất khẩu gỗ vào Việt Nam.
5. Quyết định số 4832/QĐ-BNN-TCLN ngày 27/11/2020 của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn về công bố Danh mục các loại gỗ đã nhập khẩu vào Việt Nam và Danh sách vùng địa lý tích cực xuất khẩu gỗ vào Việt Nam.
6. Thông tư 27/2018/TT-BNNPTNT ngày 16/11/2018 của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn quy định về Quản lý, truy xuất nguồn gốc lâm sản.

Tài liệu tham khảo khác

1. David Roberts (VoxMedia), *The many benefits of using wood in place of concrete and steel*, 2020, <https://www.vox.com/energy-and-environment/2020/1/15/21058051/climate-change-building-materials-mass-timber-cross-laminated-clt>.
2. Designing Buildings Wiki, *Sustainable timber in construction*, 2020, https://www.designingbuildings.co.uk/wiki/Sustainable_Timber_in_Construction.
3. Koru Architects (England), *13 reasons sustainable timber is the best construction material*, <http://www.koruarchitects.co.uk/choose-sustainable-timber/>.
4. Journal of Sustainable Forestry, *Carbon, Fossil Fuel, and Biodiversity Mitigation with Wood and Forests*, 2014, <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10549811.2013.839386>.

